

CZU: 657.6:334.7

CONTROLUL INTERN AL GESTIUNII CORPORATIVE: REFLECȚII, SUGESTII

Iulia CAPRIAN, Olga COVALI

Universitatea de Stat din Moldova

Este examinat aspectul metodologic al controlului intern ca funcție a gestiunii finanțelor corporative. Este propusă o metodă de identificare a fraudelor financiare, sunt enumerate prioritățile controlului financiar de la distanță, aplicând matricele de agregare, de dezagregare, vectorii ponderați. Este argumentată necesitatea creării unor baze de date în profilul produselor, entităților. În același rând, se impune o definiție clară a responsabilităților, o supraveghere permanentă a dispozitivului de control intern, precum și o examinare a funcționării sale.

Cuvinte-cheie: control intern, contabil și financiar, corporativ, matrice, vector, matrice de agregare, matrice de dezagregare, optimizare, raport, fraude, control intern managerial, activități de control, principiile controlului intern.

INTERNAL CORPORATE GOVERNANCE CONTROL: REFLECTIONS, SUGGESTIONS

The methodological aspect of internal control as a function of corporate finance management is examined. A method of identifying financial fraud proposed, the priorities of remote financial control are enumerated, applying aggregation, disaggregation matrices, weighted vectors. It is argued that there is a need to create databases on the profile of products, entities, a clear understanding of responsibilities, ongoing supervision of the internal control device, and an examination of its operation.

Keywords: internal control, accounting and financial, corporate, matrix, vector, aggregation matrix, disaggregation matrix, optimization, report, fraud, internal managerial control, control activities, internal control principles.

Introducere

Controlul intern este destinat sprijinirii managementului în toate acțiunile sale. Cu mulți ani în urmă, se considera că doar contabilitatea trebuia să facă obiectul controlului intern, acesta având ca scop detectarea erorilor și fraudelor. De fapt, însăși noțiunea de *control* provine din expresia „contra rolus”, care în limba latină înseamnă păstrarea unei evidențe duble a tranzacțiilor, astfel încât, la nevoie, să poată fi realizată o verificare încrucișată între cele două. Evident că, între timp, sintagma „control intern” a căpătat înțelesuri noi și ambițioase. În a doua jumătate a secolului XX, controlul intern a început să fie asociat tot mai mult cu misiunile de audit financiar extern. Din moment ce controalele interne aveau rolul de a detecta și de a reduce erorile și fraudele, dacă auditorul extern stabilea că aceste controale sunt eficiente, el avea nevoie de o cantitate mai mică de probe din alte surse pentru a aprecia calitatea situațiilor financiare publicate de companii. Această abordare a auditului era mai puțin costisitoare și deci cu activități mai sofisticate și cu sisteme de prelucrare a datelor tot mai complexe. Importanța pe care auditorii externi au început s-o acorde controalelor interne a crescut semnificativ. În același timp, toate marile scandaluri financiare, care au implicat și raportarea financiară frauduloasă, au dat curs aceluiași întrebări: de ce controalele interne nu au detectat aceste fraude și cum pot fi concepute și implementate sisteme de control intern mai eficiente?

Astfel, în anul 1985, în SUA a fost înființată Comisia Națională privind Raportarea Financiară Frauduloasă (The National Commission on Fraudulent Financial Reporting), numită și Comisia Treadway, dar mai cunoscută sub acronimul COSO. Comisia a fost creată la inițiativa a cinci organizații din sectorul privat, cu scopul declarat de a oferi structurilor de conducere din companii un model de abordare a aspectelor privitoare la guvernare, etica afacerilor, controlul intern, managementul riscului, fraudă și raportare financiară.

Anul 1992 a reprezentat un an de referință în funcționarea acestei comisii, întrucât atunci a fost publicat *Cadrul general cu privire la controlul intern* (Internal Control – Integrated Framework), care a furnizat și o definiție a controlului intern, devenită un reper pentru companii și pentru organismele de reglementare în domeniile controlului intern, al auditului intern și al celui financiar [1].

Obiective, concepte și reflexii de control

Plecând de la definiția controlului intern, considerăm că schema următoare asigură o prezentare sugestivă a obiectivelor controlului intern și a conceptelor noi, aplicabile acestei activități.

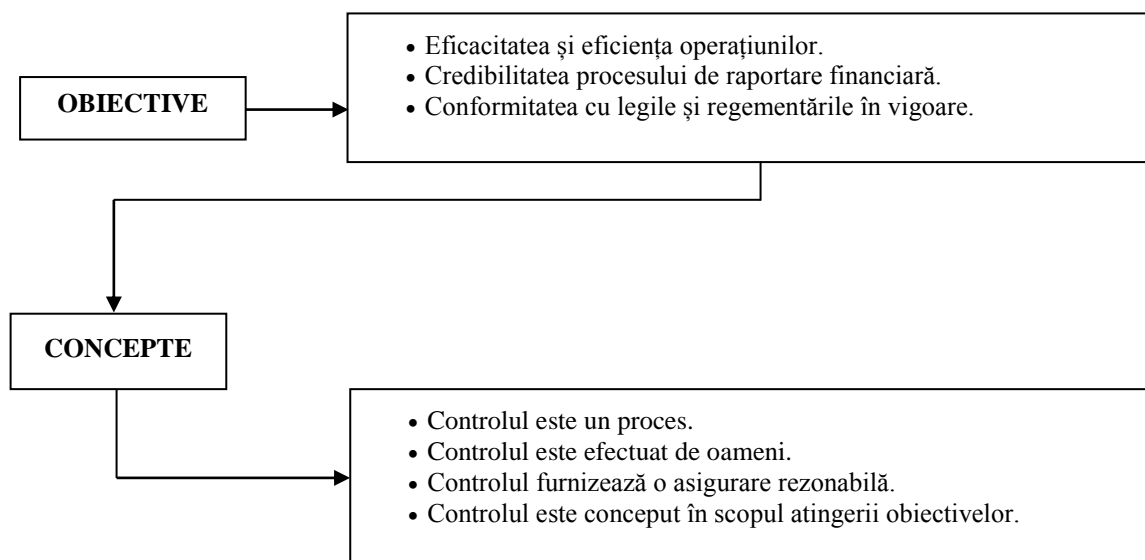

Fig.1. Obiectivele și conceptele controlului intern.

Sursa: S.R. Vallabhaneni, *Wiley CIAexcel Exam Review 2014. Part 1, Internal Audit Basics*, John Wiley & Sons, Hoboken, New Jersey, p.108.

O definiție mai cuprinzătoare a controlului intern, dar care are ca punct de plecare tot definiția COSO, este următoarea: Controlul intern este un proces efectuat de către consiliul de administrație, management și alte categorii de personal, conceput în scopul furnizării unei asigurări rezonabile cu privire la atingerea obiectivelor organizaționale referitoare la eficacitatea și eficiența operațiunilor, credibilitatea raportării financiare interne și externe în conformitate cu legile, reglementările și politicile interne.

Scandalurile financiare din ultimele decenii, care au fost rezultatul funcționării defectuoase a companiilor și al fraudelor comise de manageri, au avut drept consecințe cererea pentru o guvernare corporativă de calitate și punerea în discuție a eficienței procesului de raportare financiară și a independenței auditorilor, ca mecanisme care aveau rolul de a împiedica producerea unor astfel de incidente. În efortul de căutare a unei transparențe financiare mai mari și a unui grad mai mare de asumare a responsabilității, a apărut noul concept privind controlul intern, văzut ca un alt mecanism de asumare a responsabilității [2].

Fluxurile financiare constituie un sistem complex. Acestea necesită a fi supuse unui control nu doar cu scopul de a identifica cheltuielile ilegale, dar și de a stabili nivelul de utilitate a acestora pentru societate. Cheltuielile financiare trebuie să fie însoțite de un „mic studiu de fezabilitate”, care ar cuprinde nu doar activitățile manageriale, dar și formele de organizare administrativă a activităților respective. Controlul intern al gestiunii finanțelor corporative este orientat: la creșterea potențialului economic cu impact pozitiv asupra creșterii socioeconomice în ansamblu; la prevenirea unor pierderi financiare, reducerii nivelului de motivare a personalului; la creșterea volumului produsului finit, indirect la creșterea PIB; la identificarea unor „noi” scheme financiare frauduloase și la perfecționarea sistemului instituțional. Concomitent, controlul intern al gestiunii finanțelor permite cuantificarea calității managementului corporativ, este o estimare a activităților executanților. Important e ca controlul intern să cuprindă și formele de organizare a muncii, a producției, a tuturor activităților determinând dacă sunt sau nu acestea echilibrate, optime. Controlul intern trebuie să fie constructiv. Acesta este controlul nivelului de eficiență, adică a Efectului în raport cu Efortul financiar.

Controlul, la rândul său, necesită a fi bine programat.

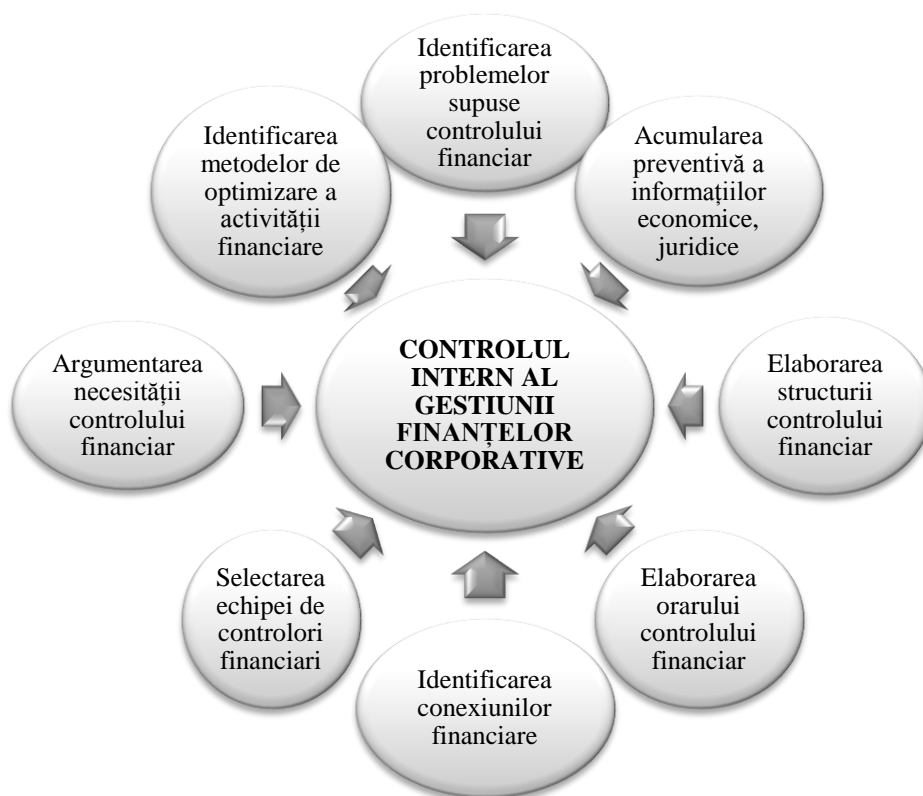

Fig.2. Schema – bloc „Programul Controlului”.

Preventiv, până la inițierea controlului intern al gestiunii finanțelor corporative, este necesar de a elabora programul desfășurării acestuia (a controlului) și etapele controlului.

Programul controlului intern al gestiunii finanțelor corporative include: 1) identificarea problemelor supuse controlului; 2) acumularea preventivă a informațiilor juridice, economice; 3) elaborarea structurii controlului financiar; 4) elaborarea orarului controlului; 5) identificarea conexiunilor financiare; 6) selectarea echipei de controlori financiari; 7) argumentarea necesității controlului financiar; 8) identificarea metodelor de optimizare (Fig.2).

Controlorii preventiv își stabilesc posibilele abateri de la legislație, de la activitățile manageriale; probabilitățile unor activități artificial create; consecințele sociale și economice ale acestei abateri; pot să nu-și creeze mecanisme administrative sau economice care ar reduce numărul abaterilor financiare. Echipele de control sunt obligate să studieze schemele abaterilor financiare, să-și creeze o bază de date de „șmecherii”. Raportul controlorilor financiari nu trebuie să enumere „neajunsurile”, „încălcărilor”, „abaterile” etc., ci este necesar să evidențieze eficiența sau deficiența managerială, valorile sperate și cele reale ale activității structurii respective, modalitățile de sporire a efectelor, de reducere a eforturilor, de eficientizare a tuturor activităților corporative.

Pentru echipa de controlori este necesar de a fi elaborată metodologia controlului intern al gestiunii financiare corporative, conceptul controlului, indicatorii eficienței controlului, opinia structurii supuse controlului despre imparțialitatea controlorilor. Controlul intern al gestiunii finanțelor corporative e necesar să se efectueze în baza unei Metodici reprobate de instanța superioară. Eficiența controlului financiar este constituită din raportul efectului către efort. Efectul este suma ponderată a tuturor creșterilor efectelor generate de controlul dinamic; efortul este suma ponderată a eforturilor echipei de control și a personalului sustras de la activitățile sale de către controlori. Raportul controlorilor trebuie să conțină și eficiența controlului.

Controlul intern al gestiunii finanțelor corporative urmărește: perfecționarea funcțiilor personalului, eficientizarea muncii acestora; folosirea rațională a resurselor, a materiei prime; reducerea costurilor, creșterea veniturilor, a profitului, creșterea indicatorilor sociali (salariile, stimulentele etc.) (Fig.3).

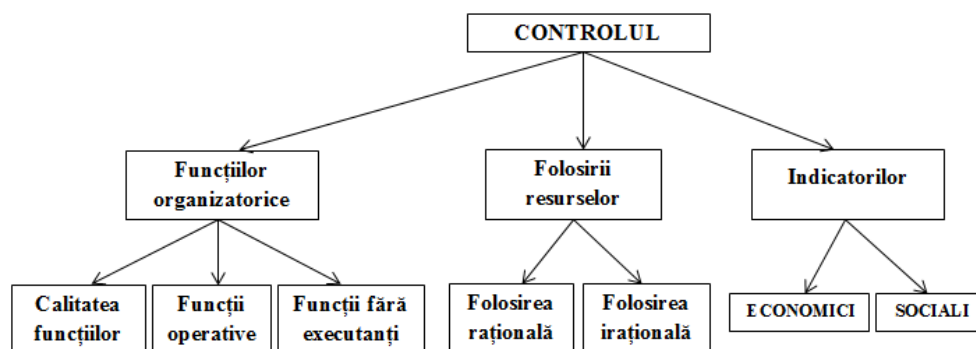

Fig.3. Arborele „CONTROLUL”.

Importantă este funcționarea corporației după efectuarea controlului intern. Diferența dintre activitățile de până la controlul intern și după controlul intern poate fi pusă la baza determinării efectului controlului intern. Produsul final al controlului intern: 1) o analiză a structurii fondurilor de producție în dinamică (estimarea investițiilor capitale, a domeniilor cu sau fără perspectivă); 2) analiza reproducerii, eficienței acestora (indicatorii fondurilor fixe de producție, eficientizarea lor); 3) analiza fondurilor de producție (rentabilitatea, eficiența, utilizarea capacităților de producție în timp); 4) costurile legate de exploatarea fondurilor de producție.

Procedee și modalități utilizate în metodologia controlului intern

În rapoartele sale controlul intern vine cu propuneri, inclusiv: efectuarea unor analize periodice; determinarea eficienței fondurilor de producție; studierea pieței fondurilor fixe; ținerea evidenței costurilor de exploatare a fondurilor fixe; elaborarea prognozelor privind dinamica veniturilor corporative în profilul anilor; analiza variantelor de renovare a fondurilor de producție; studierea succeselor progresului tehnico-științific. La baza definiției de control intern a stat și conceptul expus de Marcel Chița: *Controlul intern este un proces implementat de managementul organizației, care intenționează să furnizeze o asigurare rezonabilă cu privire la atingerea obiectivelor grupate în următoarele categorii: eficacitatea și eficiența funcționării; fiabilitatea informațiilor financiare; respectarea legilor și a regulamentelor* [3]. Controlul intern este controlul efectuat în cadrul aceluiași sistem de către structurile manageriale superioare. Controlul intern este destinat de a preîntâmpina și sesiza aspectele negative, ilegale, potențiale, executări deficiente. Dacă, de exemplu, structura supusă controlului intern constituie sistemul S ; x – vectorul intrărilor; Y – vectorul ieșirilor; R – vectorul regulator, atunci managerii M și controlorii interni CI aparțin vectorului regulator R , adică $M \in R$; $CI \in R$ (Fig.4).

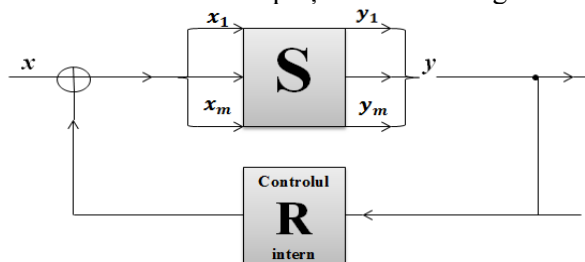

Fig.4. Schema-bloc „Controlul intern”.

Controlul intern se efectuează sistematic, este parte componentă a managementului, a regulatorului sistemului reglat. Armonizarea controlului și a auditului intern asigură funcționarea eficientă a sistemului. Importantă este metodologia efectuării controlului intern. Structura abilitată cu drepturi și obligațiuni de control are nevoie de un anumit statut, în care sunt enumerate un șir de articole, inclusiv: 1) statutul structurii de control intern al gestiunii finanțelor corporative; 2) scopul activității de control intern; 3) formele de activitate; 4) lista structurilor ce trebuie supuse controlului intern; 5) principiile desfășurării activității de control intern; 6) componența structurii abilitate cu dreptul și obligațiuni de control intern; 7) formele de angajare a personalului în structura de control; 8) formele de actualizare și perfecționare a cunoștințelor personalului structurii-controlori; 9) formele de finanțare, de motivare a muncii personalului; 10) funcțiile biroului structurii-controlori; 11) programul de activitate, în profilul anilor, a structurii-controlori; 12) formele de organizare a controlului intern precontrol, postcontrol; 13) elaborarea unei baze de date în profilul activităților controlate, în profilul anilor, fraudelor, schemelor ilegale depistate; 14) formele de angajare a unor specialiști din exterior,

participanți în activitățile de control; 15) drepturile structurii-controlori în perioadele efectuării controalelor; 16) formele, metodele directe ale controalelor; 17) drepturile fiecărui controlor în perioada desfășurării controlului; 18) obligațiunile structurii supuse controlului intern în raport cu concluziile și cerințele structurii-controlori; 19) responsabilitatea personalului antrenat în activitățile de control intern; 20) instanțele de prezentare a rapoartelor și concluziilor despre produsele finale ale controalelor; 21) analiza activităților structurii-controlori în baza rapoartelor; 22) garantarea drepturilor structurii supuse controlului; 23) opinii separate din partea controlorilor, din partea structurii supuse controlului; 24) perfecționarea, actualizarea metodologiei de efectuare a controlului; 25) activitățile de informare a structurii-controlori, informări directe, indirecte; 26) legăturile internaționale, interramurale ale structurii-controlori, schimbul de experiențe; 27) activități de coordonare a activităților de control cu alte structuri-controlori; 28) colaborarea structurii-controlori cu mass-media, cu societatea, structura și statutul personalului-controlori nu trebuie să fie rigidă. Acestea, în dependență de progresul tehnologiilor informaționale, de calcul, în dependență de schemele noi apărute pentru a ocoli sistemul financiar legal, trebuie actualizate, perfecționate.

Aplicarea matricelor de agregare și dezagregare în identificarea ilegalităților financiare

Controlul financiar de stat cuprinde în sfera sa administrarea și utilizarea mijloacelor financiare publice, precum respectarea reglementărilor financiar-contabile în activitatea desfășurată de către agenții economici în legătură cu îndeplinirea obligațiilor acestora față de stat.

În concret, controlul financiar al statului are ca obiective:

- administrarea și utilizarea fondurilor acordate de la buget pentru cheltuieli de funcționare și întreținere a organelor centrale și locale ale administrației de stat și ale unităților finanțate de la buget;
- utilizarea fondurilor acordate de stat pentru realizarea de investiții de interes general, subvenționarea unor activități și produse și pentru alte destinații prevăzute de lege;
- folosirea mijloacelor și a fondurilor din dotare și respectarea reglementărilor financiar-contabile în activitatea regiilor autonome și a societăților comerciale cu capital de stat;
- exactitatea și realitatea înregistrărilor în evidențe și actele de constituire a societăților comerciale și a celorlalți agenți economici, urmărind stabilirea corectă și îndeplinirea integrală și la termen a tuturor obligațiilor financiare și fiscale față de stat etc.

Sfera controlului-financiar al statului cuprinde, de asemenea, probleme referitoare la prevenirea și combaterea fraudelor, contravențiilor și infracțiunilor în regimul fiscal și vamal. Acest control este operativ și inopinat și are ca obiective: aplicarea și executarea legilor fiscale și a reglementărilor vamale, urmărind împiedicarea oricărei sustrageri sau eschivări de la plata impozitelor și taxelor; respectarea normelor de comerț, urmărind să împiedice activitatea de contrabandă și orice procedee interzise de lege; alte activități stabilite de lege. După cum am menționat, controlul de stat include depistarea utilizării neeficiente a resurselor materiale, a resurselor financiare, abaterilor de la evidența contabilă în evidența proprietății de stat, incoincidențe dintre disponibilul de finanțe, resurse și evidența contabilă, abateri de la normativele fiscale, bugetare (Fig.5).

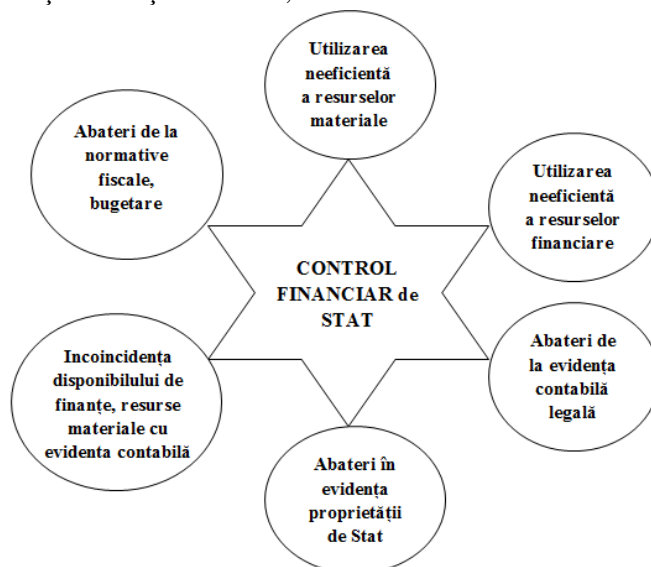

Fig.5. Schema-bloc „Controlul financiar de stat”.

din grupul 2:

$$\left(\frac{x_{n_1+1}}{\sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i}, \frac{x_{n_1+2}}{\sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i}, \dots, \frac{x_{n_2}}{\sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i} \right) \begin{pmatrix} \sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i & 0 & 0 \\ 0 & \sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i & 0 \\ 0 & 0 & \sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} x_{n_1+1} \\ x_{n_1+2} \\ \vdots \\ x_{n_2} \end{pmatrix};$$

din grupul 3:

$$\left(\frac{x_{n_2+1}}{\sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i}, \frac{x_{n_2+2}}{\sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i}, \dots, \frac{x_{n_3}}{\sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i} \right) \begin{pmatrix} \sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i & 0 & 0 \\ 0 & \sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i & 0 \\ 0 & 0 & \sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} x_{n_2+1} \\ x_{n_2+2} \\ \vdots \\ x_{n_3} \end{pmatrix};$$

din grupul 4:

$$\left(\frac{x_{n_3+1}}{\sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i}, \frac{x_{n_3+2}}{\sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i}, \dots, \frac{x_{n_4}}{\sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i} \right) \begin{pmatrix} \sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i & 0 & 0 \\ 0 & \sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i & 0 \\ 0 & 0 & \sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} x_{n_3+1} \\ x_{n_3+2} \\ \vdots \\ x_{n_4} \end{pmatrix}$$

Dacă facem agregarea vectorului $x^{(4)}$ în 2 grupe:

$$x^{(2)} = \left(\sum_{i=1}^{n_1} x_i + \sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i; \sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i + \sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i \right),$$

atunci generăm matricea de agregare $MA^{(2)}$ având forma $MA^{(2)} = \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 1 & 0 \\ 0 & 1 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$ și deci

$$\left(\sum_{i=1}^{n_1} x_i + \sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i; \sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i + \sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i \right) \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 1 & 0 \\ 0 & 1 \\ 0 & 1 \end{pmatrix} = x^{(2)}$$

Se pune problema de a genera matricea de dezagregare pentru a obține, în baza vectorului $x^{(2)}$, vectorul $x^{(4)}$. În acest scop, cele 4 grupe de elemente ale vectorului $x^{(4)}$ le transformăm sub formă de ponderi:

$$p^{(2)} = \left(\frac{\sum_{i=1}^{n_1} x_i}{\sum_{i=1}^{n_1} x_i + \sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i}, \frac{\sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i}{\sum_{i=1}^{n_1} x_i + \sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i}, \frac{\sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i}{\sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i + \sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i}, \frac{\sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i}{\sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i + \sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i} \right)$$

Dezagregarea pentru obținerea primelor elemente ale vectorului $x^{(4)}$:

$$\left(\frac{\sum_{i=1}^{n_1} x_i}{\sum_{i=1}^{n_1} x_i + \sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i}, \frac{\sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i}{\sum_{i=1}^{n_1} x_i + \sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i} \right) \begin{pmatrix} \sum_{i=1}^{n_1} x_i + \sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i & 0 \\ 0 & \sum_{i=1}^{n_1} x_i + \sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \sum_{i=1}^{n_1} x_i \\ \sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i \end{pmatrix}$$

Dezagregarea pentru obținerea ultimelor două elemente ale vectorului $x^{(4)}$:

$$\left(\frac{\sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i}{\sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i + \sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i}, \frac{\sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i}{\sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i + \sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i} \right) \begin{pmatrix} \sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i + \sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i & 0 \\ 0 & \sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i + \sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i \\ \sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i \end{pmatrix}$$

Dacă se face agregarea vectorului $x^{(4)}$ într-un singur grup, obținem un număr (un indicator) $x^{(1)}$: $x_1 = \left(\sum_{i=1}^{n_1} x_i + \sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i; \sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i + \sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i \right)$, pentru care generăm vectorul de agregare având forma $VA = (1,1,1,1)^T$ și deci $\left(\sum_{i=1}^{n_1} x_i + \sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i; \sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i + \sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i \right) \times (1,1,1,1)^T = x_1$.

Efectuăm dezagregarea indicatorului x_1 în cele 4 coordonate ale vectorului $x^{(4)}$:

$$\left(\frac{\sum_{i=1}^{n_1} x_i}{x_1}, \frac{\sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i}{x_1}, \frac{\sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i}{x_1}, \frac{\sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i}{x_1} \right) \times \begin{pmatrix} x_1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & x_1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & x_1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & x_1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \sum_{i=1}^{n_1} x_i \\ \sum_{i=n_1+1}^{n_2} x_i \\ \sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_i \\ \sum_{i=n_3+1}^{n_4} x_i \end{pmatrix}$$

Deci, controlul intern al gestiunii finanțelor corporative își elaborează matricele ponderate, cunoscute cu certitudine. Valoarea produsului finit declarat de către firma respectivă este descompusă matematic; sunt obținute toate componentele costului unitar, inclusiv al celor contorizate. Controlorii dispun de valorile calculate (reale) și de valorile raportate de către firmă (nominale); x – costul unitar real; Y – costul nominal. Fiecare poate fi descompus conform structurii prețului de cost; pot fi considerați vectori: $(x = x_1, x_2, \dots, x_i, \dots, x_n)$ – vectorul structurii costului declarat, nominal. De regulă, $Y_i > X_i, i = 1, 2, \dots, n$ deci $Y_i - X_i \geq 0, i = 1, 2, \dots, n$.

Controlorii financiari, cunoscând vectorul ponderat al costului unitar:

$$\left(\frac{x_1}{\sum_{i=1}^n x_i}, \frac{x_2}{\sum_{i=1}^n x_i}, \dots, \frac{x_i}{\sum_{i=1}^n x_i}, \dots, \frac{x_n}{\sum_{i=1}^n x_i} \right),$$

pot determina costul fraudei financiare, în profilul componentelor costului unitar:

$$\left(\frac{x_1}{\sum_{i=1}^n x_i}, \frac{x_2}{\sum_{i=1}^n x_i}, \dots, \frac{x_i}{\sum_{i=1}^n x_i}, \dots, \frac{x_n}{\sum_{i=1}^n x_i} \right) \times \begin{pmatrix} Y - \sum_{i=1}^n x_i & 0 & \dots & 0 & \dots & 0 \\ 0 & Y - \sum_{i=1}^n x_i & \dots & 0 & \dots & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & \dots & Y - \sum_{i=1}^n x_i & \dots & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & \dots & Y - \sum_{i=1}^n x_i \end{pmatrix} =$$

$$= \frac{x_1}{\sum_{i=1}^n x_i} \left(Y - \sum_{i=1}^n x_i \right), \frac{x_2}{\sum_{i=1}^n x_i} \left(Y - \sum_{i=1}^n x_i \right), \dots, \frac{x_i}{\sum_{i=1}^n x_i} \left(Y - \sum_{i=1}^n x_i \right), \dots, \frac{x_n}{\sum_{i=1}^n x_i} \left(Y - \sum_{i=1}^n x_i \right) =$$

$$= Y \times \frac{x_1}{\sum_{i=1}^n x_i} - 1, Y \times \frac{x_2}{\sum_{i=1}^n x_i} - 1, \dots, Y \times \frac{x_i}{\sum_{i=1}^n x_i} - 1, \dots, Y \times \frac{x_n}{\sum_{i=1}^n x_i} - 1$$

structura pierderilor în profilul componentelor costului unitar.

Principiile controlului intern

Pentru efectuarea controlului intern, fiecare companie utilizează un anumit număr de reguli și tehnici. Unele dintre acestea devin atât de importante, încât sunt ridicate la rangul de principii fundamentale ale controlului intern. Asemenea principii au fost prezentate în literatura de specialitate de către diferiți autori în maniere destul de asemănătoare.

a) Principiul organizării

Orice entitate trebuie să fie organizată rațional, având o structură adaptată circumstanțelor, adaptabilă și formalizată într-o organigramă. Cu deosebire, în marile companii este necesară existența unui manual în care să fie definite sarcinile, responsabilitățile, drepturile angajaților și să fie descrise procedurile de transmitere a informațiilor între diferitele servicii și membrii care le compun.

b) Principiul separării funcțiilor

Aplicarea acestui principiu este impusă de creșterea dimensiunilor companiei, care atrage după sine delegarea autorității și responsabilității. Devine astfel necesară separarea funcțiilor următoare și atribuirea lor unor persoane sau ierarhii diferite:

- Funcția de decizie (de autorizare);
- Funcția de protejare și de conservare a valorilor monetare (casieria);
- Funcția de protejare și de conservare a bunurilor;
- Funcția contabilă;
- Funcția de control.

Cu titlu de exemplu, enumerăm câteva interdicții aplicabile unui contabil: nu trebuie să manipuleze cecuri sau alte elemente de trezorerie; nu trebuie să aibă semnătura autorizată pe lângă o bancă, iar în sistemele informatizate nu trebuie să aibă acces la sistemul care permite efectuarea viramentelor bancare.

c) Principiul integrării

Sistemul de control intern trebuie să cuprindă proceduri de autocontrol care să permită evidențierea anomaliilor. Verificarea încrucișată permite viabilizarea informațiilor prin intermediul elementelor identice prelucrate în mod diferit și prin informațiile care provin din surse diferite. Controlul reciproc constă în prelucrarea subsecventă sau simultană a unei informații, după aceeași procedură, dar de către o altă persoană, având ca obiectiv verificarea identității rezultatului obținut.

În acest context, utilizarea sistemelor informatice permite aplicarea de procedee care evită, corectează sau reduc intervențiile umane, ceea ce poate avea ca rezultat o diminuare semnificativă a erorilor, a neglijențelor și a fraudelor.

d) Principiul buneii informări

Orice informație supusă în prealabil controlului intern trebuie să fie pertinentă, utilă, obiectivă, comunicabilă și verificabilă.

e) Principiul performanței

Pentru o bună funcționare a sistemului de control intern, este necesară stabilitatea organizațională a întreprinderii, pentru a nu fi necesar un efort continuu de adaptare a personalului și a echipamentelor la noile proceduri aplicate.

f) Principiul independenței

Indiferent care ar fi metodele, mijloacele și procedurile utilizate de întreprindere pentru desfășurarea activității, obiectivele controlului intern de protejare a activelor și de ameliorare a performanțelor trebuie să fie atinse.

g) Principiul universalității

Sistemul de control intern vizează întreaga întreprindere: nu există domenii rezervate, nu există persoane privilegiate, nu există momente în care procedurile să nu poată fi aplicate, nu există activități excluse.

h) Principiul calității personalului

Un control intern va fi eficient numai dacă persoanele care îl efectuează sunt competente și cinstitute.

i) Principiul armoniei

Controlul intern trebuie să fie adaptat caracteristicilor întreprinderii și ale mediului său, altfel el va reprezenta un ansamblu rigid și ineficient.

Concluzii

Controlul intern al gestiunii finanțelor corporative constituie un sistem complex: identifică cheltuielile ilegale; stabilește nivelul de utilitate a acestora pentru corporație, pentru societate; stabilește calitățile manageriale, formele de organizare; este orientat la creșterea potențialului economic al corporației (și nu numai), la prevenirea unor pierderi potențiale, inclusiv financiare; este orientat la identificarea unor „noi” scheme financiare frauduloase. Este necesar ca, preventiv, controlul intern să fie bine argumentat și programat; să fie enumerate scopurile; să cuprindă întreg sistemul de activități. Una dintre modalitățile de eficientizare a controlului intern al gestiunii finanțelor corporative este controlul indirect prin intermediul unor date contorizate, cunoscute, verificate. În acest scop, personalul controlului intern al gestiunii finanțelor trebuie să dispună de propria bază de date actualizate, veridice, să-și elaboreze metoda de agregare, dezagregare a datelor. În baza materiilor ponderate, a rezultatelor declarate despre volumul producției, serviciilor, personalul își calculează indicatorii similari reali. Dacă aceștia valoric nu coincid, controlul financiar trebuie orientat la identificarea fraudelor financiare. Folosirea matricelor de agregare, dezagregare permite identificarea unor ilegalități la distanță, fără a fi prezent la firma respectivă, fără ca acestea să suporte unele „disconforturi” din partea controlorilor. Controlorii, în acest caz, devin „invizibili”, prezenți în toate structurile potențial supuse controlului financiar.

Referințe:

1. CHERSAN, I-C., PRECOB, C-I. *Auditul intern, de la teorie la practică*. Iași: Editura Universității „Al.I. Cuza”, 2016, p.88-89.
2. PFISTER, J.A. *Managing Organizational Culture for Effective Internal Control, From Practice to Theory*. Berlin: Physica-Verlag, 2009, p.1.
3. GHIȚĂ, M., MENIU, M., POPESCU, M., VILAIA, D., CROITORU, I. *Guvernanța corporativă și auditul intern*. Chișinău: TEHNICA-INFO, 2009, p.127.
4. CAPRIAN, Iu. *Eficientizarea controlului financiar în Republica Moldova*: Teză de doctor. Chișinău, 2012, p.85-88.
5. CATARANCIUC, S., CĂPĂȚINA, O., MAXIMILIAN, S. *Matematici aplicate în economie*. Chișinău: CEP USM, 2013.

Prezentat la 20.12.2017